

# SZÁSZVÁROS ÉS VIDÉKE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS HÖZGAZDASÁGI HETILAP.

**Előfizetési árak:**  
Egész évre — — 240 L | Negyed évre — 60 L  
Fél évre — — 120 „ | Egyes szám ára — 6 „  
Nyilttér szavanként 6 L.

Alapította: ifj. Szántó Károly.  
Felelős és főszerkesztő: Dr. BOCZ SOMA  
Kiadóhivatal: „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“

Megjelenik minden vasárnap.  
Mindennemű pénzküldemények a „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“ címére küldendők.  
Hirdetések árszabály szerint. — Kéziratok nem adatnak vissza

## A magyar Gêniousz kenyérmezei vára.

Mi a nemzeti Gêniousz?

Az a lélek, mely egyéni vonása, jellemző megkülönböztetője, minden nemzetnek, más nemzetekkel szemben. Tehát a nemzetnek az az ösztöne, vagy megfoghatatlan alkotó ereje, mely szerint mindent úgy formál át és úgy teremt magának, hogy az összhangban legyen az ő belső világával.

A nemzeti Gêniousz — mint Rákosi Jenő gyönyörűen meghatározta — „a nemzeti egyedekben lakozó ama lélek, mely az illetőnek anyagi, szellemi és erkölcsi világában, ezen nemzeti egyedet, minden más egyedtől megkülönböztető tulajdonságaiban megtartja és a saját szellemében való alkotásokra képessé teszi.“

Általános felosztás szerint a nemzeti Gêniousz munkáinak két csoportját különböztetjük meg: a külső és a belső, vagyis az anyagi alkotások csoportját egyfelől, a szellemiekét másfelől. De e kettő mégsem választható el ridegen egymástól, mert egy harmadikban mind a kettő egyesül. Ez a harmadik csoport a művészet, melyben a lélek és anyag, a nemzeti szellemnek megfelelően, egyesül.

Azt lehet állítani, hogy a nemzetek érintkezése: állandó harca a nemzetek Gêniouszának s minden nemzet, mely a múltban nem volt képes eredeti tulajdonságait a fejlődő élet alkotásaiban érvényesíteni, vagyis nem volt képes nemzeti kulturát teremteni: az súlyos veszedelmek között hányatott és idegen tartalommal, idegen izléssel, idegen kulturával telítve, kivetkőzött eredeti szelleméből, aminek folytán nemzeti Gêniousza beolvasztatott előbb szellemileg, aztán anyagilag más nemzetek szellemi és anyagi civilizációjába s a nemzeti Gêniousz — kiverve a nemzet fiainak lelkeiből — felfordított fáklyájával lett gyászoló alakja a pusztuló és elenyésző nemzeti életnek!

A nemzeti Gêniousz legsajátosabb életkategóriája: a nyelv, amint a költő mondja: „Nyelvében él a nemzet!“ A magyar Gêniousz: a magyar nyelv. Nem mintha minden működését és alkotó erejét ebben merítené ki a magyar nemzeti szellem, hanem olyan értelemben állítjuk ez igazságot, hogy ez a voltaképpeni megnyilatkozása legsajátosabb, legtisztább, legjellemzőbb alkotása a nemzeti léleknek, melyet azért hozott létre, hogy benne tovább éljen, mert nélküle nem is képes tovább élni.

A nyelv tehát a legközvetlenebb s legsajátosabb alkotása a nemzeti Gêniousznak. Utolsó menedéke és végső fegyvere is. Amikor ez kihull a kézből, akkor vége van. Viszont, amíg bírja: bír a halhatatlanság végső eszközével. Ebből indulva: mindent megtalálhat. E nélkül elapad a nemzeti vérkeringés. Nyelve nélkül a nemzeti élet hovatovább érthetetlen archeologikus maradványokat talál magán, melyeknek lelki összefüggéseit faji és nemzeti sajátoságaival nem ismeri fel, s ezért lesznek ezek különlegességek rajta, amelyek nem függnék hármónikusan össze átváltozott lényegével. Természetesen aztán ezeket az archeológiai különlegességeket előbb-utóbbeldobja magától s idegenekkel cseréli fel az eredetit, a nyelvvel hadilábon álló nemzet.

A más nyelv, más gondolkozást szül, más beszéd modort, más temperámentumot ad és más izlést, más embert, más nemzetet formál!

Ezekből az előre bocsátott megjegyzésekből, egészen világos, hogy mit kell direktívánknak tekintenünk új helyzetünkben éppen nekünk szászvárosiaknak, kiknek az erdélyi magyar nemzeti Gêniousz egy olyan százados intézményt kell átformálva újólaga a nemzeti szellem szolgálatába állítanunk, mint aminő a Kún-kollegium megmaradt és átszervezett új alakulata!

És, ha ennek a direktívának szolgálatába állítjuk oda az új épület eladásából folyó kamatok jövedelmeit: csak a balga és a lószőr szívü ember fogja kétségbe vonni, hogy a collegium nem a magyar nemzeti Gêniousz lefordított fáklyáit emeli újra föl a magasba, hogy világítson a pusztulás rémitő sötétségibe, hol idegenné vált a nyelv kikapásával minden, ami magyar és nemzeti. Azt akarjuk, hogy a perifériákon a mieinknek nyelve, öntudata, becsvégya és műveltsége magyar legyen, aminek egyetlen biztos útja, hogy a magyar nyelv uralkodjon a perifériák magyarjainak gondolkodásában.

Éppen ezért reméljük, hogy a Kún-kollegiumra vármegyénk minden magyarja úgy fog feltekinteni, mint a magyar nemzeti Gêniousz erős várára. És azt is reméljük, hogy annak védelmében, anyagi istápolásában minden vármegyei magyar lélek kifogja venni a maga méltó részét! G. F.

— **Gőzfürdő megnyitás.** A gőzfürdő urak részére ezentul minden szombaton délután, a kádfürdő minden csütörtök, péntek, szombat és vasárnap áll a közönség rendelkezésére.

## A szombat szentsége és Anghelescu.

A romániai zsidók egészen jogosan kérték a közoktatásügyi minisztert arra, hogy a Mózes hitű tanulók számára biztosítsa vallási szent parancsaik betölthetőségének ama külső lehetőségeit, melyeket a modern jogállamok a vallás és lelkiismereti szabadság kötelező tényeinél fogva, mindentűtt, minden bevett vagy elismert felekezet számára, törvényhozással már biztosítottak. Nem kértek semmi rendkívüli privilégiumot, mikor a szombat nap szentségére hivatkozva, a zsidó tanulóknak a szombati irás alóli felmentéséért folyamodtak. Ez a kívánság jogos volt, mert a szombat nap szentsége az egész zsidó vallásnak a legközpontibb lényege, amelynek, hit által megszentelt, formalizmusában éli ki a zsidó vallásos kegyesség a maga üdv életének nélkülözhetetlen formáit, amiből az következik egész nyilvánvalóan, hogy ezt a — sui generis — üdvösség keresési utat, nemcsak korlátoznia nem szabad, hanem — a legteljesebb supra konfessionalizmus szerint — szabaddá kell tennie a modern, valamire való jogállamnak.

A vallásszabadság elve éppen abban áll, hogy minden vallás a maga legsajátosabb hittudatát és ennek dogmaszerű megfogalmazását, esetleg a hitvallás ránézve kötelező legális disciplináit — megélhesse, vallhassa és gyakorolhassa. Ha a hitvallásos üdvélet megélésében, gyakorlásában, megakadályoztatik valamely felekezet, akkor beáll a burkolt, vagy burkolatlan vallásüldözés szomorú korszaka, ami — fájdalom — még megérhető egy sötét középkorban, de nem menthető és nem igazolható a huszadik században. Meglehet, hogy a romániai zsidók nem csinálnak abból vallási sérelmet, hogy Anghelescu írásra szorítja szombat napon is a zsidó tanulókat, mert hiszen Nagyvárad és Kolozsvár után, ez a szombatnapi szentségkorlátozás már meg se kottyant, a világszerte megdöbbenést kiváltó sérelmek és üldözések mellett, de mégis sietünk kiemelni, hogy ez bizony a mindnyájunk közös kincsének: a vallásszabadságnak egy újabb arcul verése. Hodie tibi, cras mihi, — ma a zsidó rabbik gyermekeit kényszerítik megszegni a negyedik parancsolatot, holnap a kálvinisták iskoláiban ünnepeztetik meg Constantin és Helena napját, hogy végül a török ifjakat is feleskeshessék a Szent Háromság nevére.

Ez az absurdumig vitt syllogizmus csak a tények logikája, mert azt ne feledjük el, hogy a vallás és lelkiismereti szabadságon ejtett legkisebb rés is elég ahhoz, hogy a veszedelmes sérelmek és üldözések egész szennyes áradatát zudítsa a sok véromlással körülgátolt és biztosított vallásszabadság békés virányaira.

Anghelescu ne imputálja magának annak



eldöntését, hogy e kérés nem lelkiismeretbeli megnyilvánulása a zsidó vallásosságnak, ezt bizza a Thórára és a máramarosi zsidó rab-bira, mert hogy mi a zsidó vallás tanítása a szombat szentségéről, azt nem az orthodox vallásos meggyőződés határozza meg, hanem a Pentateuchus, hol világosan és örökérvényűen elő van írva Izrael fiainak: „Semmi dolgot ne tégy azon, se magad, se fiad, se lányod stb.“ (V. Móz. 5. 14.)

Ha a zsidó formalizmus és külszines vallásosság, nagy általánosságban a való életben, sokszor meg is csufolja a szombat nap szentségét és ha a kalmár szellem ezt az egész izében szent és egészen zsidó szombati theodiceát átal hájja is, mégsem szabad senkinek, még Anghelcsunak sem, azt állítani, hogy ez a szombati munkatiltás nem lelkiismeretbeli dolga a zsidó kegyes léleknek, mert az! A keresztyénségnek nem az, mert Jézus a szombat megtartásáról nem a formalizmus szellemében nyilatkozott, de ez nem jogosítja fel a keresztyénséget arra, hogy tüzzel-vassal irni és dolgozni kényszerítse szombaton Izrael fiait.

Cuza beszélhet így, meg Zela Codreanu, de ezek az urak igazán messzebb vannak Jézus Krisztustól, mint Makó Jeruzsálemtől.

Ugy látszik Anghelcsu is egyre távolodik a keresztyén vallásosság megértő államférfiúi koncepcióktól és az elfogultság centripetális erőt hajtják a sötét régiók felé, hol a szeretet s megértés már elvesztette a maga Krisztusi centrifugális vonzó erejét.

*Gergely Ferenc.*

## Kiáltó szó — a pusztában?

Megvallom, rezignáltan hajtom meg fejemet s magamban sóhajtom: valószínű.

Szászváros város magyarsága tiz év óta egyebet sem tesz, mint temet. Temeti azokat az intézményeit, amelyekben életere lüktetett, s amelyeknek mindenike egy-egy tartó oszlopa volt egyuttal annak a védő boltozatnak, amely ostromló kövek záporától védi létezésünket. Aztán a temetéskor keservesen feljajdulunk, kiáltjuk ország-világ fölébe, mily fájdalom nekünk ez intézmény kimulása, — s ezen nem is szabad sem csodálkozni, annál kevésbé megbotránkozni senkinek, hanem bösz dühvel keressük s kevés keresés után — úgy véljük — meg is találjuk azt a bűnös embert vagy azokat a bűnös embereket, aki vagy akik egyedül és kizárólag felelősök, sőt átokra méltó bűnösök, veszteségeink előidézésében. Biráljuk-e nyílt szemmel a közreható tényezők erejét? Vizsgáltuk-e, vajjon azokkal szemben még a legjobb hiszemű küzdelemnek is nem bénultan kellett-e ellankadnia? Bizony ebben a tekintetben nem igen szoktunk elég óvatosak lenni. És a legkritább eset az, mikor azt kérdezzük magunktól, megtettünk-e mindent a féltett intézményt fenyegető veszedelem elhárítására? Ha kérdezzük is, a feleletben nem igen van köszönet, mert az a tudat nyugtatja meg lelkiismeretünket, hogy eleget lármáztunk, eleget tiltakoztunk — hiába.

Vannak azonban közkinccseink, melyek megmaradnak, nem kallódnak el, ha kellenek nekünk. Ha kellenek, akkor mi tartjuk meg azokat magunknak és nem követelhetjük, de nem is várjuk, hogy más tartsa meg számunkra.

És most az általánosságokról elérkeztem ahhoz, amiért szót kiáltok mindazokhoz, akik úgy vélik, hogy nekünk, szászvárosi és vidéki magyarságnak szükségünk van erre a heti lapra, amely örömdünkben, bánatunkban ve-

lünk érez, kiáll mint éber daru a pihenő csapatot takaró nádtenger szélére és néz, néz a messzi távolba, nem lát-e egy kis sugárkévét közeledni, hogy azt hangos szóval rikoltja a szendergő darucsapat fölébe.

A „Szászváros és Vidéke“ szerkesztősége teljes igyekezettel és azt hiszem, nem minden siker nélkül fáradozik azon, hogy e lap színvonala méltó legyen e minden oldalról ostromlott magyar nyelvsziget nem éppen dicsotelen multjához és ahhoz a helyzethez, amelyet magunknak igénylünk és kivívni akarunk. E lap kiadóhivatala kellőképpen nem is méltányolható áldozatkészséggel tette lehetővé a megjelenést és juttatta el a lapot oly helyekre, ahol az öntudatra ébredés nehéz munkájában kívánt segítő kezet nyújtani e célért buzgolkodó más szervezeteknek. Ezekkel sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal nem akar hivalkodikni, de rámutat mint olyan cselekedetekre, amelyekhez oda akarná csatolni az olvasóközönségnek az eddig tapasztaltnál jóval melegebb támogatását, befogadó készségét.

Magam őszintén kijelentem, most nem arról van szó, hogy ezt a lapot tartsuk fenn azért, mert hiúságunk megkivánja, legyen nekünk magyaroknak lapja Szászvároson. Ily üres hivatalkodásért egy banit se érdemes kidobni. Itt arról kell beszélni, érezzük-e mi magyarok, hogy e sivár dermesztő légkörben jó ha van nekünk egy szerényen, de becsületesen pislogó pásztortűzünk, melyet néha körülállunk s kézbe kezet fogva melengetjük nála lelkünket a viharos szeles éjszakában.

Ha kell nekünk ez a pásztortűz, mindnyájan rakjunk rá tehetségünkhöz mérten egy-egy kis rőzsét, mert különben a tűz elhamvad és lapunk se lesz képes feladatait tovább is vállalni. Z. u. i.

## Nyugdíjasok figyelmébe.

Az erdélyi nyugdíjasok türelmetlenül tekintenek most Bukarest felé, ahol talán a közeli napokban nagyjelentőségű döntés történik a nyugdíjasok nyugdíja ügyében.

Arról van szó, hogy az összes nyugdíjasok akiknek nyugdíjilletékét a multban állapították meg, kérhetik a nyugdíjilletéküknek emelését azon az alapon, hogy a nyugdíjaikat csak az alapfizetés alapján állapították meg és számitáson kívül hagyták az alapfizetés kiegészítő részét képező drágasági pótlékot.

Még 1912-ben történt, hogy egy minisztertanács oly döntést hozott, hogy a tisztviselők részére fizetendő „indemnitasia speciala“ kiegészítő részét képezi a tisztviselői alapfizetésnek és nyugdíjaztatás esetén a nyugdíjat nem csupán az alapfizetés, hanem e pótlék után is követhetik. A nyugdíj megállapítása ugyanis a nyugdíjtörvény szerint úgy történik, hogy a tisztviselő utolsó három évben élvezet alapfizetését veszik alapul. Az indemnitasia speciala pedig az alapfizetésnek gyakran eléri a száz százalékát is és abban az esetben, ha ezt a pótlékot is alapfizetés-ként számitják, ez azt jelenti, hogy a nyugdíjba vonuló tisztviselő kétszer olyan magas nyugdíjat kaphat.

A minisztertanács e döntése fölött egészen 1928-ig folyt a vita a különböző hatóságok között, míg végre a legfelsőbb Semmitőszék a 158—1928-as számú döntésével pontott tett e hétéves vita végére, amikor ugyanis elvi döntést hozott, melyben teljesen magáévá tette a minisztertanácsi döntést.

A semmitőszék is kimondta, hogy a tisztviselők alapfizetésébe be kell számitani a pótlékokat is és e két összeg alapján kell a

nyugdíjat megállapítani. E semmitőszéki döntés után a nyugdíjasügyek vezérigazgatója az 19782. számú körlevelével tudomására hozta az érdekelt hatóságoknak, hogy ezentul a nyugdíjba vonuló tisztviselők nyugdíját a 158. számú semmitőszéki döntés szerint kell megállapítani.

Már most az a kérdés, hogy mi lesz a már régebben megállapított nyugdíjakkal. Ugy a minisztertanács, mint a Semmitőszék, valamint a nyugdíj-ügyek vezérigazgatósága csupán a jövőben megállapított nyugdíjak ügyében intézkedett, de nem volt szó már a multban megállapított nyugdíjasok hasonló igényéről. Minden kétségen felül áll azonban az, hogy ez az elvi döntés éppen úgy érvényes azokra, akiknek nyugdíját ezentul fogják megállapítani, mint azokra, akik már régebben mentek nyugdíjba. A magyar párt szatmári tagozata egy adott esetből kifolyólag a Semmitőszék elé vitt egy hasonló ügyet és a Semmitőszék a közeljövőben fog dönteni arról, hogy a multban megállapított nyugdíjakat is hasonló módon kell-e megállapítani. A döntés elé fokozott érdeklődéssel néz a sok ezer nyugdíjas, hiszen a kedvező döntés azt jelentené, hogy évekre visszamenőleg felemelt nyugdíjra volna igényük.

## Szeresd felebarátodat, mint önmagadat,

prédikálta éppen a pap a szószékről, midőn a mult vasárnap elkésvé, léptem be a templomba. Jézust kérdezték u. i. a farizeusok, aki nekik ezt a törvényt már akkor, mint a világbéke alapkövét állította fel. És elmondá és elmagyarázza a lelkész, hogy minden, Isten képmására teremtett ember a felebarátunk, tekintet nélkül arra, hogy milyen nyelvet beszél az illető, tekintet nélkül milyen vallást vall a felebarát. Mély értelmű gyönyörű szép szónoklat volt, alkalmas arra, hogy az ember elmerüljön, elgondolkozzon egy kissé. És elgondolám, hogy aznap minden keresztyén templomban, ugyancsak arról prédikáltak a világ minden nyelvű és vallásu embereinek. És elgondoltam, milyen igazi tiszta béke volna az, ha e törvényt mindenki magára nézve kötelezőnek ismerné el, hiszen a polgári törvénykönyvben — amely törvénykönyv nélkül emberi társadalom el nem képzelhető, — egyéb sincs mint „szeresd felebarátodat, mint önmagadat“ vagyis ne lopj, ne gyilkolj, ne csalj, ne panamáz, ne gyűlölködj. Mily paradicsomi élet volna ez a világ, ha mindenki betartaná ezt a törvényt, azok is akik részére írták, azok is akiknek ügyelniök kellene annak betartására. Dehát önzők, gyarlók vagyunk. Ugy látszik nekünk a pap hiába prédikál, bárhol, bármely nyelven. Ha el is megyünk Isten házába, Isten igéjét hallgatni, a szavak hatása alatt egy pillanatra felülkerekedik bennünk a jobbik érzés, az emberibb, a tisztesség, talán lelkünkben megbánást is érzünk, talán felteszük magunkban, ha eddig nem, de ezentul Isten igéje szerint fogunk élni, de alighogy kilépünk a templomajtón, szembe találjuk magunkat az étellel. Azzal az elhibázott étellel, amelyben oly sok az önzés.

A ma nyelvén „szeresd felebarátodat, mint önmagadat“ lényegesen módosult. „Csak önmagadat szeresd“ ment át a köztudatba, ez nevelődik bele a gyermekbe s nő vele oly megdönthetetlen meggyőződéssé, mely tétel alapján Isten igéjének többi igazsága is csak szólam maradt. A farizeusok csunya világát éljük annak reménye nélkül, hogy nekünk is lesz majd egy Messiásunk, ki tisztító korbácsával újra megváltja ezt a világot.



### Alpha leleplezi önmagát.

Tessék elképzelni egy nagy darab hustömeget, akkorát mint egy ötven literes hordó. E hustömeg formája olyan, mint egy emberi szív. Tessék tehát elképzelni egy hatalmas nagy szívet, amely lüktet, érez, szeret, másokat jobban, mint saját magát, dobog, mindig másokért dobog. Jobbról-balról egy-egy hatalmas fül, akkora mint Bisztricsányi szamararé. Azért olyan nagy, hogy mindent, halljon. A szív közepén egy nagy kancsal szem. Olyan nagy, hogy mindent lásson. A hasa közepén egy ferde förtelmes nagy száj, hibás fogakkal, olyan ferde, hogy minden emberi gyarlóságot világgá kürtölhessen. És a förtelmes szív pedig csak szeretni tud. Szereti a szépet, a csunyát, az ifjat, az öreget, szeret mindenkit, szeret mindent.

Amennyiben azonban az emberi törvények a huszadik században, ugylátszik valami érthetetlen nyelven vannak megírva és akárhogy is magyaráznom, úgy sem értené meg senki, célokat, úgy vélem könnyebben elérhetőnek, ha az emberek gyarlóságait gunyos csipkedéssel tárom szeméi elé. Met célokat az, hogy embertársaimat gyarlóságaikkal szembe állítva javulásra ösztönözsem, javulásra, hogy rövid földi életünket úgy éljük le, ahogy lelkes emberekhez és nem úgy, mint lelketlen állatokhoz illik, mert hiszen ez, csak ez a különbség ember és állat között. „Te számár“ ezt a következő pecben elfelejtem. „Te pápaszemes számár“ oh kérem, ezt ha el is felejttem, mindannyiszor eszembe jut, ha pápaszemet látok. A komoly dolog untat. Jó, hát ha nem jó a komoly, Alpha tud hahotázva is komolyat mondani. Nem sértegetni, nem gunyolni, nem rosszat, csak jót, igazán jót akar és ez Alpha. Ne keresd tehát, ki, mi lehet Alpha, elégedj meg azzal, hogy van, mindent lát, mindent hall, mindenkinek és saját magának az ügynek, a dolognak, a személynek csakis jót akaró nagy förtelmes szív az az:

ALPHA.

### Homokból

várat épít a gyermek az angol tengerparton éppugy, mint a belga, francia vagy olasz tengerparton. És éppugy homokból emel fantasztikus épületeket a miamii milliomos gyermek, mint a Fekete tenger partján, a közjótékonyosság garasából tüdőszegény hadiárva. Sőt bizonyára a kis beduinnebulónak is kedvenc játéka a homok. Van Brüsszelben egy Le Soir című lap, mely most azzal a kepvés ötlettel kedveskedik, hogy a belga tengerparton homokvár-építőversenyt rendez. Mint minden versenyt, természetesen ezt is bizonyos feltételekhez kötötték. A feltételek között van egy, mely a gyűlölet a háború vésses árnyait idézi fel és az ellenségeskedés magvát hinti et az ártatlan gyermeklelkében. A versenyt rendező lap kiköti, hogy „a versenyben csak belga szövetséges és semleges állambeli gyermekek vehetnek részt“. Német gyermek nem építhet homokot a belga tengerparton. Bizonyára olasz gyermek is csak akkor, ha 1915. nyara után született, akkor, amikor Olaszország már a hármasszövetség ellen lépett be a világháborúba. Bolgár gyermek talán csak akkor versenyezhet, ha hazájának a központi szövetségből történt kilépése után látta meg először a napvilágot. Hogy román gyermekek, akik a bukaresti béke után születtek, részt vehetnek-e a belga tengerparton rendezett homokvár-építés olimpiásán, afelett bizonyányára folyik még a vita a versenyt rendező lap szerkesztőségében.

A belga gyermekeknek így meg kell tanulniok a világháború politikai és diplomáciai történetét. Végére is nem kompromitálhatják magukat azzal, hogy német gyermekek hordják a tenger vizét a homokvár sáncai mögé s talán magyar gyerekek, — akiket az ő szüleik könyörületessége és emberszeretete vitt ki maguk közé, — ártatlan kezei az övékkel együtt furja, dagassza, építse a homokot. Vannak gyermekjátékok, melyek játszva oktatnak. Van „mulatságos egyszeregy“, amely játszva tanítja meg a gyerekeket az egyszeregyre. Vannak jáiékok, melyek a betűkre tanítják meg a csöppnyi embereket.

A Le Soir most olyan játékot talált ki, amelyik arra tanítja a gyerekeket, hogy ki volt a barát, ki volt a semleges és ki volt az ellenség. És nem is csak erre tanítja. Hanem arra is, hogy aki barát volt, az barát maradt s aki ellenség volt, az ma is ellenség s ellenség marad mindörökké.

Mit ér Locarno, mit jelent Thoiry, mivel bátorít bennünket a Kelloggegyezmény, ha gyűlöletre tanítják még a gyerekek s az uszító gyűlölködő, a sovinizmus törzsébe ojtott nacionalizmus gyümölcseivel táplálják fogékony lelküket. Várhatnak-e a felnőttek békét akkor ha az uszítás és gyűlölet frázisaival trágyázzák a gyermeklélek szüz talaját?

Le Soir estét jelent. Sötétséget. Valóban sötét és aljas megmérgezése a gyermekléleknek ez a homokjáték-verseny. Nem kell a német, nem kell a magyar, nem kell az osztrák, a bolgár, a török gyermek. Jöjjenek a néger, az indiánusok, a gurkák és egyéb szövetségesek gyermekei, ezektől majd megtanulhatják a belgák azt is, hogy mi a kultúra.

D. H.

### HIREK.

— **Házasság.** Viszola József Irén és Dózsa Dezső, ny. m. kir. honvéd tüzérszázados, a budapesti Bocskay István m. kir. reáliskolai nevelőintézet főtanára f. hó 22-én déli 12 órakor tartották esküvőjüket a fenti intézet protestáns kápolnájában.

— **Műsoros-estély.** A Kaszinó igazgatósága felhasználva azt az alkalmat, hogy Kazatsay Imre, a magyar dalnak e rendkívüli tehetségű interpretálójá rövid szabadságon városunkban tartózkodik, egy műsoros-estély rendezését határozta el, melynek keretén belül Kazatsay Imrén kívül Berivoy József, Faragó Endre, Bede Sándor, Szántó Sándor, Gönczy Pál fognak fellépni. Berivoy József közelebbi bekonferálása Szászváros közönségének szükségtelen. A Kazatsayval együtt előadandó magyar nótá számaik, az érzéstől átítatott művészi előadásnak lesznek tökéletes kifejezői. Mindketten hivatott tolmácsai a magyar dalnak, melyek közül a legszebbeket **október 2-án** a Kaszinó színháztermében fogjuk hallgatni. Kivülök még két prózai számban, műkedvelő gárdánk kitűnő komikus-együttese lép fel. Egy sirva-vigadó esténk lesz, melynek művészi szépsége bizonyára össze fogja gyűjteni mindazokat egy feledhetetlen estére, kik szeretik a magyar nótát.

— **Énekórákat** adok kezdőknek és haladóknak, **zongora- és hegedű-órákat** kezdőknek. **Hilde Dörner.**

— **A szászvárosi állami anyakönyvi hivatal házassághirdető táblájáról.** 1. Simedru Antal téglavető, 29 éves gör. kath. vallású veszi Bogdan Vilma napszámos gör. kath. vallású 27 éves hajadont, mindkettő szászvárosi lakos. 2. Vajarhelean Péter zenész

26 éves nőtlen gör. kath. vallású vőlegény veszi Bogdan Mária napszámos hajadont, ki 29 éves gör. kath. vallású. 3. Pipili Romulusz napszámos gör. kath. vallású 29 éves vőlegény veszi Macra Karolina gör. kath. vallású 26 éves napszámos hajadont, mindketten szászvárosi lakosok.

— **Vesztett kutya garázdálkodása.** Városunkban a múlt vasárnap egy kicsiny fekete kutya négy gyermeket megmárt, azonkívül egy libát, egy sárga kutyát és egy tehenet. A megmárt gyermekek a rendőrség és a polgármester gondoskodása folytán kísérő személyekkel a kolozsvári Pasteur intézetbe vitettek a védőoltás megejtése végett. A garázdálkodó kutyát lebunkózták és fejét szintén felküldötték a Pasteur intézetbe. Mi sem természetesebb, hogy most már egy szigorú ebzárlat következik és ismét megjelenik a kutyapécér kordéjával. Kívánatos volna, ha a kutyapécér ne állandóan a piacon cirkálna, hanem inkább a külvárosban fogdosná össze a csatangoló ebeket, az ebzárlat pedig ne egy egész esztendőre, hanem precizen ettől eddig, pl. október hó 15-ikéig tartson. Mindazok pedig, akik oly kedvező anyagi helyzetben vannak, hogy kutyát tarthatnak, gondozzák kutyáikat, enni és inni adni el ne feledkezzenek, az ebzárlat alatt pedig pórázon vezessék és szájkosárral lássák el az ebeket. A rendőrök pedig írják fel szorgalmasan és kivétel nélkül mindazon kutyagazdákat, akik a kibocsátott rendeleteknek eleget nem tesznek. Egypár érzékeny pénzbüntetés és oly rendes kutyái lesznek városunknak, hogy no.

— **Talált tárgy.** Egy fekete bőrtárca (portofel) találtatott. Igazolt tulajdonosa a rendőrségen átveheti.

### Az Öreg Büdös, meg az Új Büdös.

Irta: KUN ANDOR.

Carteret, N. J., április.

New Jersey államban robog vasutunk. Nemrégén még mocsarak, lápok terjeszkedtek itt, maláriát lehelt a sok poshadt víz, moszkítóknak volt ez a paradicsoma. Egyes helyeken még most is tonnaszámra hordják gépek a szemetet, hogy azzal töltsék fel a mocsarakat s így szemétre épüljenek a jövő évtizedek felhőkarcólós városai.

Korom, gőz és füst mindenfelé: sok ezer gyár ontja fertőző lehelletét. — Átme gyünk Greenvillen, Bajonneon, — Rockefeller-birodalma — ahol ezerszámra áll óriási ciszternákba az olaj. Óriási távolságból, Texasból folyik ide hatalmas földalatti csatornákon az olaj, — nyomógépek taszítják idáig — itt finomítják és rakják tengeri hajókra.

Egy-egy helyen monstruózus ócskavastelepek, máshelyen füstölög az olajtól a föld, mindenféle vegyi anyagtól szines a víz. Robbantóanyaggyárak, ahol a jövő háborúja bombáit, gyilkos kémiai szereit gyártják. Virágzó szép városok, rengeteg munkástelep az ő jellegzetes bádofedelű, falu faházaival. Hol összezsufolódnak a házak, hol meggyérülnek — aszerint, hogy mint sikerült a real estate, a telekügynökök, ami igan nagy üzlet itt, amióta a bevándorlók — különösen a magyarok — nemcsak pénzt „csinálni“ jönnek ide, hanem telepednek is és így elsősorban házat alapítanak.

Carteretben már fenhéjából Roosowelt Avenue, Mac Kinley street a neve az utcáknak, vannak boulevardok is, de néha kifárad az ember, amíg az Avenue vagy Boulevard egyik házatól a másikig ér. Nem baj: majd megtelik, Amerikában előbb épül ki a város kerete s csak azután népesednek utcákká a jövő házaik.



Sok szabolcsi lakik itt. Egyik-másiknak igen szép, kényelmes a háza. Otthon zsellér volt, napszámos, de ott központi fűtés mellett meleg-hidegvíz szolgáltatással él öt-hat szobában s kihallik az uri szobából a rádió. Némely helyen viszont négyen hálnak felváltva egy ágyban s bizony talán nem is vicsorog az a vicsor, hogy mr. Kovács összeismerkedik mr. Szabóval, kiderül, hogy földik s kérdi mr. Kovács:

— Body, hát te hol vagy burdon?

— Body, én mr. Fehérnél a Wilson-streeten.

S addig faggatódnak, amíg kiderül, hogy már két éve egy ágyban hálnak minden éjjel mrs. Fehérnél, de az egyik nappali munkás s éjjel alszik, a másik éjszakai munkás, hát nappal hál s ezért nem tudnak egymásról.

\*

— Jönnek a bődösök — mondják tiszteltet a Hungarian Restaurantban.

A bődösök azok, akik az Ócska Büdösben, Új Büdösben, Alsó Büdösben, vagy Felső Büdösben dolgoznak. A Büdös pedig — a műtrágyagyár. Van itt bőven. Ide hordják az állati beleket, szarvakat, vért, szőrt, sok halat, csontot, szódát, vegyszereket: ezekből készül a műtrágya. Büze orrfacsaró. Belevesszi magát a ruhába, kibüzlök az emberből, izzadságos kezesorításából s olyan átható, hogy napokig facsarja még annak az orrát is, aki egy negyedórát komázott a „büdösökkel“. Ezek a „büdösök“ Magyarország legderekább, legmunkásabb, legjobb sorsa méltó fiai. A javuk szabolcsi, akad azonban köztük veszprémi, vasi, ungi, szatmári és más vidékről való is. Nem látták ezek otthon színe sem gyárnak: a föld szerelmesei ők, akik azért vágtak neki az óceánnak, hogy nehéz munkával szerezzenek annyit, amennyiből földet lehet venni otthon. A nagy hitbizományok vidékének földéhsége hajszolta ide őket. S azután itt ragadtak. Mind haza szándékozott, a háboru után azonban telepedni kezdett, itt szerzett hazát s amerikaiá polgárosodott.

\*

Beszélgetnek.

— Most egy kicsit visszaestünk, pangás van, majd lesz azért még itt is szűret.

— Bezzeg a háboru alatt fogdosták az embert. Mindenkinek volt munkája és annyit kerestünk, amennyit akartunk. Most meg az Ócska Büdös bezárt. Az Új Büdös csökkenti a munkát, Még csak a rézgyár tartja bennünk a lelket. Én huszonegy éve dolgozom az Öreg Büdösben s most kiadták az ordret, hogy nézzek más után. Muffolhatok tovább. A bős csak a jó komákat tartja. Pedig én egész életemet itt töltöttem a Förlájzerben, ott drájerozok huszonegy éve a numera szevenájutnál. Még ezen a héten mikszoltuk a Büdöst, vizik Kjubába, hétfőn pedig tovább állhatunk. Az a szerencse csak, hogy van egy kis késmonim.

A másik azonban vigasztalja:

— Volt már rosszabbul is, mikor annyian voltunk munka nélkül, hogy ha hat ember kellett: ezren leptük el a portát s tűzoltó-fecskendővel kellett közénk spriccelni, hogy a trénen keresztül az a pár ember be tudjon jutni az oficba.

A végén mégis csak politizálunk. Az egyik a Habsburgokat szidja:

— Ha nem tudnak maguk prezidentet választani, akkor legyen tovább is kormányzó.

A másik pedig kijelenti:

— Nem volt maguknak soha olyan királya, mint az öreg Ferenc Jóska. Az a bajuk, hogy azt leütötték a trónról. Nekem nem kell Kossuth se, mert az is kivitte Olaszországba a káré aranyat.

— Sir, — teszi hozzá, majd a nagyobb nyomaték kedvéért ezt is, hogy — dácól!

A többiek azonban mosolyognak, hogy ezt az öreg Ferenc József rajongót ne vegyem komolyan. Kár lenne vele vitatkozni.

## Mesék.

Egy nagygyűlés alkalmával találkoznak az összes jótulajdonságok az égben. Örvendenek egymásnak, hiszen mind jó ismerősök, csak ketten viselkednek valahogy oly idegenül egymással szemben. Csodálkozva kérdi az Uristen:

— Mit, hát ti nem ismeritek egymást?

— Nem! — volt a felelet.

— No nem baj. Azzal bemutatta az Uristen egymásnak az idegeneket. Egyik volt a Jótétemény, a másik a Hála.

\*

Sok jóbarátja volt a Meggyőződésnek, mely állandóan nagy szellemi és anyagi jótéteményben részesítette elvarátait. A Furfang azonban addig piszkálta az elvarátokat, míg nem bennük felülkerekedett a Kapzsiság és pillanatnyi előnyért elárulták a Meggyőződést. Csak egy finom lelkű szegény nő, nem is elvarátja, csak jóismerőse a Meggyőződésnek utasította vissza undorral Furfang udvarlásait. E szegény asszonynak a neve Jóizlés Schnitzler.

## Értesítés!

30 2—3

A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg berendezett

## Cukrászdámat

a Kaszinó épületében megnyitottam. A legfinomab cukrászsütemények, torták, krémek stb. gazdag választékban naponként frissen elkészítve állanak a t. nagyközönség rendelkezésére.

Az étteremben minden szombat este nagy disznótoros vacsora. — Szives pártfogást kér, tisztelettel:

id. Bisztricsányi Ernő.

**Őszi és téli DIVATLAPOK**  
kaphatók a Szászvárosi Könyvnyomda Rt. könyv- és papirkereskedésében.

### Vonatok érkezése és indulása.

Tövis felől érkezik:	Piski felé indul:
243 sz. Személyvonat 129	133 órákor
239 " " " 812	816 "
241 " " " 1751	1754 "
21 " Gyors " 945	946 "
5 " Express " 209	210 "

Piski felől érkezik:	Tövis felé indul:
244 sz. Személyvonat 348	350 órákor
240 " " " 1102	1106 "
242 " " " 1937	1940 "
6 " Express " 439	440 "
22 " Gyors " 2108	2110 "

### Munkásvonatok.

Piski felől érkezik:	Alkenyérig indul:
Munkásvonat 501	502 órákor
" 1720	1721 "

Alkenyérrel érkezik:	Piskiig indul:
Munkásvonat 610	611 órákor
" 1901	1902 "

Autóbuszok 25 perccel vonatérkezés előtt indulnak az összes vonatokhoz, a munkásvonatok kivételével.

Léggöri zavarok nem bántják,  
s a legtökéletesebb  
műélvezetben lesz része, ha

**Parlophon**  
grammaphonon

**Parlophon**  
lemezekről

hallgatja otthonában a  
világ legnagyobb művészeit.



E világhírű márka gyártmányai  
**feltűnő olcsó árban a**  
„Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“  
papirkereskedésében kaphatók

Genzurat de: V. Ivăşcoiu, secretar de plasă.

## Nincs a megyében napilap,

s így a megyei vonatkozású eseményeket, személyi és egyéb híreket, rendeleteket s üzleti vonatkozású hirdetéseket

csak a megyében megjelenő ujságokból olvashatja.

**Rendelje meg a 16 év óta fennálló s a megye minden részébe járó**

**„Szászváros és Vidéké“-t**

Előfizetési ára: Egész évre 240, félévre 120,  
negyed évre 60 leu. Hirdetési olcsók!